

Böyük Britaniya ve Çin Azərbaycanın yanında

Son həftələrdə İranla Azərbaycan arasında ciddi gərginlik yaşandı. Həzirdə bu ölkələr arasında qarşılıqlı güzəştərlər söykənən anlaşma müşahidə olunmaqdadır. Gərginliyin yumşalması, kompromisə söykənən variantların təpiləsi hər iki ölkənin xeyrinədir. Bu tendensiya şübhəsiz ki, təqdir olunmalıdır. Ancaq bir çox məsələlərə yanaşmada İran ile Azərbaycan arasında ciddi mövqə fərqi var. Bəzən bu fərq ziddiyət kimi ortaya çıxır. Tərəflərin maraq fərqi Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı məsələdə daha qabarlıq şəkildə görünür. Bu məsələ isə bir çox ölkələr üçün strateji xarakter daşıyır. Yəni səhbət tekçə Azərbaycan və Türkiyədən getmir. Dünya-nın siyasi güc mərkəzlərindən ən azı dördü bu dəhlizlə bağlı Türkiyə-Azərbaycan-Pakistan birliliyinin yanaşma-sına tərəfdar çıxır. Bu bəredə aşağıda daha etraflı danışacaqıq.

Zengüzur mahalının Sünik mərzi-nə İran ordusunun yeridilə biləcəyi ilə bağlı bu yaxınlarda Qərb mediasına istinadən yazmışdım. Bəzi dostları-mız bu məsələyə təbəssümlə yanaş-dı.

Qərb mediası yazmışdı ki, İran Azərbaycana qarşı hərbi əməliyyat aparmaqdan çekinir. Çünkü bu, Quzey Azərbaycan faktorundan dolayı İranı ciddi təhlükə ilə üz-üzə qoya bilər. İran nədən Sünik mərzinə qoşun yeritmək istəyir? Çünkü rəsmi Tehran Zəngəzur dəhlizinin açılmasını istəmir. Azərbaycana hərbə-zorba gəlməkələ İran bu prosesin qarşısını ala bilmədi. Məqbul variant kimi vurgulanmışdır.

İndi bu məsələ ilə bağlı Ermənistan mətbuatı da yazıır. Qeyd edirlər ki, Ermənistən Müdafiə Nazirliyi İrəvan və Tehranın İran qoşunlarının Sünik mərzinə yeridilməsi ilə bağlı razılığa gəlib-gəlməməsi ilə bağlı suala birmənalı şəkildə “vox” demir.

Ermənistan mətbuatı yazar ki, "Avi Pro" adlı rusdilli sayt hələ oktyabrın 3-də Ermənistan və İrandakı adının açıqlanmasını istəmeyən mənbələrə əsasən bu barədə xəbər vermişdi. Həmin xəbərdə deyildirdi ki, bu məsəle ilə bağlı tərəflər arasında razılıq eldə olunub. Ermənistan İran ordusunun köməyi ilə Sünik mərzini nəzarət etmək istəyən Azərbaycan ordusunun qarşısına "Çin səddi" çəkmək fikrindədir.

Maraqlıdır, Ermənistanda Rusiya-nın hərbi bazaları var. Nədən Ermənistən bu məsələ ilə bağlı Rusiya ilə

ALL SECTIONS SEARCH

THE DIPLOMAT
READ THE DIPLOMAT. KNOW THE ASIA-PACIFIC

SIGN IN SUBSCRIBE

CENTRAL ASIA EAST ASIA OCEANIA SOUTH ASIA SOUTHEAST ASIA SECURITY POLITICS DIPLOMACY ECONOMY SOCIETY ENVIRONMENT MAGAZINE ALL

RECENT FEATURES

How a Chinese Sailboat Became a Microcosm for Arctic Geopolitics

Is Delhi's Heavy Surveillance Making Women Safer?

COVID-19 Made Life Even Worse for Japan's Foreign Trainees

Singapore and the Philippines: From Zero-COVID-19 to Living With COVID-19

UP TO 70% OFF

COVID-19

OCTOBER 21, 2021

India Hits 1 Billion Vaccine Doses

Thailand to Continue Using Shoved Vaccines After Supplies Are Exhausted

OCTOBER 20, 2021

Can the COVID-19 Playbook Prepare Nations For the Next

OCTOBER 19, 2021

THE PULSE | DIPLOMACY | SOUTH ASIA

India's Turn Toward Armenia

What is behind India's recent outreach to Armenia, including the first-ever visit by an Indian foreign minister?

By Lilit Hayrapetyan
October 20, 2021

On October 13, Ararat Mirzoyan, [Armenia's](#) minister of foreign affairs, hosted his Indian counterpart, Subrahmanyam Jaishankar, for an official visit. This meeting might be considered a historic occasion – it was the first time in the 30-year history of the Republic of Armenia that the Indian minister of external affairs had visited the nation, despite the amicable relations between the two countries.

While in Armenia, Jaishankar had meetings with the Armenian minister of foreign affairs and Prime Minister Nikol Pashinyan. During the trip, Jaishankar expressed his country's willingness to deepen ties with Armenia.

Jaishankar was the first Indian foreign minister to visit Armenia, but there have been other high-level visits in the past. In April 2017, a group led by India's Vice President Mohammad Hamid Ansari paid a visit to the Armenian capital. The Armenian

Armenian Prime Minister Nikol Pashinyan (right) shakes hands with Indian External Affairs Minister S. Jaishankar during their meeting on Oct. 13, 2021.
Credit: Indian Ministry of External Affairs

ADVERTISEMENT

yox, İranla anlaşmaya çalışır? Çünkü Rusiya Zengezur dehlizinin açılmasında maraqlıdır. Demeli, Rusiya bu işe yaramır. Ona göre də Ermənistan İran variantına əl atır.

Hadiselerin gedişi gösterir ki, Ermenistan Zengəzur dəhlizinin açılmasına razılıq verəcək. Artıq bu məsələ ilə bağlı Nikol Paşinyan da bəyanat verib. İlham Əliyev də bu işdə rəziləşmanın olmasına işaret vurub.

Buna baxmayaraq, Ermənistan bu məsələni gündəmə daşıyır. Məqsəd aydır. Mühəribədə biabırçı məğlubiyətlə üzləşmiş Ermənistan Azərbaycan və Türkiyə ilə aparacağı danişqlar zamanı diplomatik düşərgədə daha münasib nəticələrə sahib olmaq əzmindədir. Yəni İran səhbətindən rəsmi İrəvan Türkiyə və Azərbaycan qarşı təzyiq kimi istifadə etmək xəya-lındadır.

Orasını da deyim ki, İranla Ermenistan arasında da ciddi ziddiyetler var. Məsələn, bu günlərdə erməni siyasi təhlilçilərdən biri yazmışdı ki, İran balaca Ermenistandan qorxur.

Çünkü Ermənistan ele bir ölkədir ki, son dərəcə önemli siyasi məsələlərlə bağlı hər həftə fikrini dəyişir. Orası da aydınlaşdır ki, Rusiya İran qoşunlarının Sünik mərzinə girməsinə imkan verməz. Bu, onun dövlət maraqlarına zidd olardı. Buna baxmayaraq, Ermənistan və İran bu kimiplənlər üzərində has sindirir.

gücleri de yer alır. Bu ölkeler Zengen-sur dəhlizinin açılmasında maraqlıdır. Rusyanın da bu dəhlizin açılmasında maraqlı olması fakt kimi ortadadır.

Büyük Britanya ve Çinin Azərbaycana verdiyi dəsteklə bağlı istəyərli, istərsə də beynəlxalq mətbuatda az yazılır. Ancaq bu, verilən dəstəyə hər hansı şübhənin yaranmasına rəvac vermir. Çünkü bu, qəti mövqədir. Məsələn, ABŞ-ın beynin mərkəzlərindən olan "nationalinterest.org" saytı bu məsələ ilə bağlı belə yazar: "Büyük Britanya...".

“British Petroleum”un Azərbaycanın enerji bazarına olan marağı səbəbindən Birləşmiş Krallıq Azərbaycanı beynəlxalq forumlarda müdafiə edir. Çinin Azərbaycanla ticarət tarixi Böyük Britaniya ilə müqayisədə xeyli azdır. Ancaq Pekinin Azərbaycandakı ambisiyaları süretlə böyüyür ki, bu da Çin və Böyük Britaniyanı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasında Azərbaycana görə bir araya gətirir”.

Dünyanın siyasi məkanında Birleşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası ən ali orqan hesab olunur. Həmin Şuranın 5 daimi üzvündən (ABŞ, Böyük Britaniya, Çin, Fransa, Rusiya) ikisi ən həssas məqamlarda Azərbaycana dəstək verir. Biz bu dəstəyi 44 günlük müharibə zamanı avdın şekilde gördük.

lizi məsələsində bizimlə ortaq marad
lara sahib olması işimizə yarayır.

Ermənistan və İran məsələsinin isə ciddi yanaşmaq lazımdır. Cünlük bu ölkələrə dəstək verən Hindistanda var. Oktyabrın 13-də Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzəyən hindistanlı həmkarı Subramayam Jaisankarı qəbul etdi. Son 30 ildə ilk dəfədir ki, bu ölkələrin xarici işlər nazi ləri bir araya gəlir. Hindistanlı nazir Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanla görüşündə bildirib ki, Hindistanda Ermənistanla əlaqələrini dərinləşdirmək istəyir.

məkdə maraqlıdır.
Düzdür, 2017-ci ilin aprelində Hindistanın vitse-prezidenti Məmməd Hamid Ansari İrəvanda rəsmi səfərdə olmuşdu. Həmin səfər dənizçiliyinə tanışlıq xarakteri daşıyırı.

Çox tarişliq xarakter daşıyır. Ermənistan rəsmi Dehliyə təklidir ki, Hindistan Ermənistan üzərin dən öz mallarını Rusiyaya və Qara dənizə çıxarsın. Söhbət üzərində 2018-ci ildən, iş gedən Beynəlxalq Şimal Cənub Nəqliyyat Dəhlizində gedir. Bu dehlizin əsas təşəbbüskarları Rusiya, İran, Hindistan və Ermənistandır. Bu layihədə Azərbaycan və Əfqanıstan da var. Ancaq əsas rolun ifaçıları sırasında onların yeri yoxdur. Büttövlükdə isə bu layihədə 13 ölkə yer almışdır. Xatırladaq ki, bu dehliz Süveyhan kanalına alternativ kimi maraq kəsədir.

"Thediplomat.com"サイト yazır ki, 44 günlük müharibədən sonra bölgədə yeni reallıqlar yaranıb. Türkiye-Azerbaycan-Pakistan hərbi-sivasi, i-

tifaqına karşı Hindistan İran ve Ermənistanla bərabər əks müvazinət yaratmağa çalışır.

Ermənistan bəyan edib ki, İranın dəniz limanlarından gələn mallar Ermənistan üzərindən Gürcüstanın dəniz limanlarına ötürüləcək.

Fars körfəzi-Qara dəniz dəhlizlə köhnə söhbətdir. Azərbaycan da bu danişiqqlarda iştirak edib. Bu dəhlizin gələcəkdə Çin hökumətinin 2013-cü ildə 70-ə yaxın ölkəyə və beynəlxalq təşkilata sərmaya yatırmaq məqsədi-lə qəbul etdiyi qlobal infrastruktur inkişaf strategiyasını özündə əks etdirən “Kəmər və Yol Təşəbbüsü”nə qoşulacağı gözlənilir.

Gördüyünz kimi, Hindistanın Ermenistana xüsusi diqqət ayırması təsadüfi deyil. Türkiyənin Pakistanla əlaqələrinin güclənməsi, Azərbaycanın Cənubi Qafqazın aparıcı ölkəsinə çevrilməsi, rəsmi Bakının da Kəşmir problemindən dolayı rəsmi Dehlini ittiham etməsi Hindistanı Ermənistana tərəf boylanmağa təhrik edir. Yeni Hindistanın Ermənistana yaxınlaşmasının arxasında iqtisadi maraqlarla yanaşı, siyasi maraqlar da var. Oda maraqlıdır ki, Hindistan təkcə Ermənistana yaxınlaşdırır, həm də Yunanistanla münasibətlərini dərinləşdirir. Bu yaxınlaşma da eyni səbəbdən-Kəşmir problemi ilə bağlı Türkiyə və Azərbaycanın mövqeyindən qaynaqlanır.

Bellidir ki, dünyanın neheng ölkelerinden olan Çin ve Hindistan arasındaki münasibetler yaxşı deyil. Təkcə bir faktı deyək ki, 2020-ci ildə bu ölkələrin sərhədində baş vermiş münaqişə zamanı hər iki təref onlarla itki vermişdi. Bu ölkələrin nüvə silahına malik olması isə bu kimi münaqişələri dünya üçün böyük təhlükəyə çevirir.

Gördüyünüz kimi, Hindistan ve Çin arasında mövcud olan ve düşməncilik karakteri ile seçilən rəqabət Cənubi Qafqazda da özünü göstərir. Hindistan Ermənistanın, Çin isə Azərbaycanın yanında yer alır. 2030-cu ildə Çinin ABŞ-ı arxada qoyaraq dünyanın iqtisadi liderinə çevriləcəyi gözlənilir. Azərbaycan olaraq ciddi münasibətlər qura bildiyimiz Çinin iqtisadi, siyasi və hərbi imkanlarından maksimum şəkildə yararlanmağa, bu imkandan ölkəmizin maraqları naminə səmərəli istifadə etməyə çalışmağa.